

Справа «A\S Diena та Озолінс проти Латвії»

(“A\S Diena and Ozolins v. Latvia”

У рішенні, ухваленому 12 липня 2007 року у справі «A\S Diena та Озолінс проти Латвії», Суд постановив, що

- було порушено ст. 10 Конвенції
- Відповідно до ст. 41 Конвенції Суд призначив сплатити компанії-заявнику 10 292 євро як відшкодування матеріальної шкоди та 3 000 євро на відшкодування судових витрат.

Обставини справи

Заявниками є Аксіју sabiedriba Diena, латвійська компанія з обмеженою відповідальністю, та п. Айварс Озолінс, 1957 р. н., громадянин Латвії, мешкає в Ризі. Компанія-заявник є видавцем щоденної газети «День», котра має найбільший наклад у країні. Пан Озолінс працює політичним оглядачем газети. Він є журналістом за фахом.

Упродовж періоду від березня до серпня 1998 року в газеті «День» з'вилися 53 статті, присвячені питанню приватизації компанії “Ventspils nafta”. “Ventspils nafta” є компанією, котра займається торгівлею нафтою. Її центральний офіс знаходиться у м. Вентспілс, великому промисловому порту на Балтійському морі.

Автором семи статей був п. Озолінс. Журналіст зосередився на критиці п. Лаймоніса Струєвича, міністра економіки та водночас керівника однієї з найвпливовіших політичних сил у країні. Заявники звинувачували політика у зловживанні владою та хабарництві.

У статтях п. Озолінса йшлося про те, що п. Струєвич завдяки своїй посаді в Агенції з приватизації брав участь у проектуванні рішення, яке призвело до втрати державним бюджетом 8 мільйонів латів (приблизно 12 мільйонів євро). Було випрацювано нормативну схему, відповідно до якої ці кошти отримала приватна компанія «Латвійські нафтові транзити»,

де п. Струєвич займав посаду фінансовго та економічного директора незавдовго до того, як був призначений міністром економіки.

Пан Струєвич звернувся до суду з позовом проти заявників про наклеп. У рішенні, ухваленому у червні 2002 року, місцевий суд зобов'язав компанію-заявника сплатити позивачу 9 100 євро як компенсацію моральної шкоди. Також компанії було наказано опублікувати в газеті спростування до чотирьох із семи статей п. Озолінса.

Скарга заявників на це рішення була відхилена Верховним судом з мотивів права.

Зміст рішення Суду

Спираючись на ст. 10 Конвенції, заявники оскаржували рішення суду, відповідно до якого компанія-заявник була зобов'язана сплатити п. Струєвичу значну суму компенсації моральної шкоди.

Суд передусім відзначив, що оскаржене заявниками рішення національного суду було втручанням у права обидвох заявників на свободу вираження поглядів. Відповідне втручання було передбачено цивільним законодавством та відповідало законній цілі, а саме захисту репутації та прав інших осіб.

Відтак Суд мав вирішити, чи було відповідне втручання «необхідним у демократичному суспільстві». У зв'язку з цим Суд відзначив, що статті п. Озолінса торкалися вразливого питання громадського інтересу, власне, приватизації державної комерційної корпорації та поведінки міністра, що контролював процес приватизації.

Суд звернув увагу на те, що і компанія-заявник, будучи видавцем провідної газети, і журналіст, виконували роль «вартового пса», яка визнана за пресою у демократичному суспільстві. Ця роль безперечно передбачає обов'язок привертати увагу громадськості до фактів можливих порушень з боку місцевих чи урядових службовців. Зрозуміло, це

стосується і випадків, коли йдеться про імовірність незаконної приватизації. До того ж, Суд відзначив, що статті зачіпали п. Струєвича як публічну особу. Суд вказав у зв'язку з цим, що межі допустимої критики у такому випадку є ширшими, аніж коли вона стосується приватної особи. Тому згаданий політик мав проявити більший ступінь терпимості до відповідних коментарів.

Суд відзначив, що Уряд не оспорював головних фактів справи. Ці факти були такими: по-перше, політична партія, яку очолював п. Струєвич, мала певні фінансові зв'язки з окремими нафтовими компаніями у Вентспілсі, по-друге, незадовго до того, як обійняти посаду міністра, п. Струєвич працював виконавчим директором однієї з компаній, що належала до економічного консорціуму корпорацій у Вентспілсі, по-третє, як тільки п. Струєвич заступив на посаду міністра, він спробував домогтися затвердження рішення, яке передбачало зміни у засобах розрахунку у процесі приватизації великих корпорацій; по-четверте, згаданий проект було визнано незаконним і п. Струєвича було зобов'язано особисто його скасувати і, нарешті, по-п'яте, одна з провідних компаній, яка брала участь у приватизаційному аукціоні, попередньо зверталася до Агенції з приватизації, аби домогтися того самого результату, який був закладений у проекті п. Струєвича, однак компанії було відмовлено у цьому клопотанні.

Пан Озолінс у своїй статті спирався передусім на зазначені факти. Втім, його було звинувачено в оприлюдненні висновку про те, що п. Струєвич, керуючись власними інтересами, спробуваав неналежно скористатися своїми повноваженнями на користь певних акціонерів. Це був висновок про можливі мотиви та наміри іншої особи. Такий висновок є оціночним судженням, а не твердженням про факти, існування яких може бути об'єктивно підтверджено. Оціночні судження п. Озолінса ґрунтувались на інформації, відкрито переданій громадськості. Ця

інформації згодом широко дискутувалася у пресі, урядових колах та в парламенті. Суд не вважав, що заявник мав наводити додаткові дані задля підтвердження своїх міркувань.

Спосіб подачі матеріалу у статті виражав особистий напад п. Озолінса на політика Струєвича. Однак цей спосіб не можна назвати надмірним, оскільки журналіст супроводжував свої зауваження об'єктивними поясненнями. Суд, до того ж, відзначив, що критика політиків часто зачіпає їх особисту сферу. Втім, на думку Суду, це один з ризиків політичної діяльності та вільного обміну ідеями. Однак це також і гарантія демократії в цілому.

Отож Суд дійшов висновку про те, що у своїх статтях п. Озолінс не переступив межі журналістської свободи. Тому Суд постановив, що було порушено ст. 10 Конвенції.